

Lausunto

Dnro SYKE2021/965

27.5.2021

Suomen ympäristökeskuksen lausunto koskien sisäasianministeriön lausuntopyyntöä pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen valmistelujaostojen arviointimuistioista

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Suomen ympäristökeskukselta (SYKE) lausuntoa pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen valmistelujaostojen arviointimuistioista. SYKE rajaa lausuntonsa lain rakennetta ja yhteisiä säännöksiä koskevaan arviointimuistioon, koska ainoastaan em. arviomuistiolla on suoria vaikutuksia SYKEN lakisääteisiin tehtäviin. SYKE esittää lausuntonaan seuraavaa:

SYKE toteaa yleisesti, että nykyinen pelastuslaki on paikoin epäselvä ja vaatii täsmennystä SYKEN tehtävien osalta. SYKE mainitaan laissa nimenomaisesti vain 36 c §:ssä ja 46 §:ssä. Laissa on kuitenkin useita viittauksia ”ympäristösuojelun asiantuntijaan” tai ”ympäristöviranomaiseen” (mm. 35 § ja 36 b §). SYKEN näkemyksen mukaan viranomaistehtävät tulisi määritellä nimetyille viranomaiselle, jotta tämä pystyy varautumaan mm. riittävän asiantuntijuuden ylläpitoon.

2 a §. Määritelmät

SYKE kannattaa muutosehdotusta, jonka ansiosta aluskemikaali- ja alusöljyvahingon määritelmien samanlainen sääntely yhtenäistäisi torjuntatoimintaa.

15 §. Pelastussuunnitelma

SYKE kannattaa muutosehdotusta, jonka mukaan merellä olevat tuulivoimalat mainitaan erikseen ja vaativat oman pelastussuunnitelmansa.

SYKE lausuu, että pelastussuunnitelman tulisi sisältää myös varautumisen mahdolliseen tuulivoimalan hydrauliikkaöljyvuotoon (vuotoja on raportoitu useita, esim. Pohjanmerellä).

35 §. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

SYKE katsoo, että johtoryhmän toiminnan kuvausta voisi tarkentaa. Ympäristönsuojelun asiantuntijan rooli johtoryhmässä on epäselvä sekä se, mistä organisaatiosta asiantuntija tulisi nimetä, kun kyse on sisämaassa ilmenevästä öljy- tai kemikaalivahingosta. Merellä ilmenevien öljy- ja kemikaalivahinkojen osalta asiaa on käsitelty suuren öljyntorjuntaoperaation suunnittelun ja johtamisen tueksi perustetussa OILART-hankkeessa. Hankkeessa ehdotettiin, että onnettomuuden tapahtuessa avomerellä toimisi SYKEN edustaja meriympäristön suojelun asiantuntijana ja saaristo- ja rannikkoalueilla tapahtuneissa onnettomuuksissa vastaavasti ELY-keskusten edustaja.

SYKE katsoo olevan tärkeää, että ympäristönäkökulma otetaan onnettomuustilanteessa huomioon niin aikaisin kuin mahdollista. Tämä on tehtävä siten, että mahdollisten ympäristövahinkojen vaara, havaittavuus ja laajuus voidaan ennakoita, tutkia ja arvioida. Öljyn ja kemikaalien vaikutukset meriympäristöön ovat huomattavasti laajempia kuin ainoastaan vedenpinnalla havaittava öljy ja siitä aiheutuva mekaaninen vahinko (esim. tahriutuneet linnut). Vaikutusten tyyppi ja laajuus riippuu mm. päästöpaikasta, öljy/kemikaalityypistä ja vuodenajasta. Paikallisen vedenalaisen luonnon erityispiirteet tulisi myös tarkoin ottaa huomioon. Vaikutusten arvioinnissa tulisi olla mukana useamman alan asiantuntijoita, koska yhdeltä henkilöltä mitä todennäköisimmin ei löydy riittävän kattavaa asiantuntemusta kaikkien asiaan liittyvien tekijöiden vaikutuksista.

SYKE katsoo, että pelastustoimiin osallistuvien organisaatioiden tulisi olla hyvin selvillä siitä, mitä heiltä odotetaan, miten valmius ylläpidetään, ketkä osallistuvat harjoituksiin sekä tilanteessa käytettävien avainjärjestelmien hallinta (esim. BORIS).

36 b §. Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

SYKE toteaa, että hylkyihin liittyvien ympäristöriskien poistamiseen liittyvät vastuuasiat olisi syytä selkeyttää. Merilain mukaisesti Traficomilla on vastuu uusien hylkyjen poistamisesta ja se voi pyytää apua pelastuslaitoksilta, merivoimilta ja Tullilta (Rajavartiolaitosta ei laissa mainita). Merilaissa mainitaan ympäristöarviointien teossa erityisesti Suomen ympäristökeskus, kun taasen pelastuslaissa mainitaan ainoastaan ”ympäristöviranomainen”. Ympäristöministeriön vesiensuojeluohjelmaan kuuluvassa HYLTY-hankkeessa on tekeillä viranomaisselvitys, josta käy ilmi, että vastuuasiin liittyvät asiat eivät ole selkeitä, koskien erityisesti välikategorian hylkyjä. Tehdyn selvityksen sisältöä tulisi hyödyntää asiaa pohdittaessa.

40 §. Jälkiraivaus ja -vartiointi sekä jälkitorjunta

SYKE kannattaa muutosehdotusta, koska uudet matalarikkiset öljyt ja biopolttoaineet sekä niiden mineraaliöljysekoitukset ovat lisääntymässä. Tästä johtuen myös ne on tärkeää saada mukaan aluskemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan.

46 §. Yhteistyö pelastustoiminnassa

SYKE jakaa Rajavartiolaitoksen näkemyksen sääntelyn epäselvyydestä ja tulkinnanvaraisuudesta viranomaisvastuusta öljyyntyneiden lintujen hoidossa. Vastuiden selkeyttämiseksi olisi tarkoituksenmukaista, että lintujen hoidon viranomaisvastuu kuuluu SYKELLE edellyttäen, että SYKEN varautuminen ja resurssit voidaan kattaa valtion budjetista. Asiakokonaisuuteen liittyy kuitenkin paljon yksityiskohtia (kuten päivystystarve, kalustoon liittyvät kysymykset, hankinnat, lintujen pesu, vapaaehtoiset), joiden osalta vastuunjaosta eri viranomaisten kesken tulisi myös sopia.

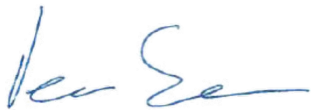
111 a §. Öljyvahinkojen jälkitorjunta

SYKE kannattaa muutosehdotusta, koska myös kemikaalivahinkojen jälkitorjunta olisi syytä olla mukana pykälässä, vrt. ”Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle”.

SYKE huomauttaa, että on edelleen epäselvää, minkä tahon vastuulla on päivittää vuonna 2012 laadittu öljyvahingon ekologinen seurantasuunnitelma (ÖVA) ja tuleeko sen sisältää myös kemikaalivahingot.

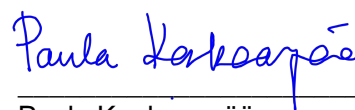
Helsingissä

27.5.2021

Tero Eklin
Johtaja, valmiuspäällikkö

27.5.2021

Paula Kankaanpää
Johtaja